

nikációs folyamatba, ahol átmenetileg talán indulatosabbak és önzőbbek lehetnek. Semelyik nevelő nem kívánja magának, hogy tanítványai „rosszabbak legyenek, mint voltak”. Ugyanakkor ennek az életkornak a kognitív, morális és pszichoszociális érettségi szintjén az számít eredménynek, ha a gyerekek szívesebben megnyilvánulnak. Így a nevelőnek arra nyílik lehetősége, hogy az indulatokon keresztül bepillantást nyerjen a gyerekek normaalakulási folyamatába, és így a szociálpozitív, demokratikus normák kiépítését segítse elő. (A normákhoz való viszonyunkat ugyanis nagyban meghatározza, hogyan tudunk együtt élni indulatainkkal, hogyan kezeljük azokat. Az indulatkezelésnek pedig előfeltétele, hogy a tudat és a viselkedés homlokterében legyenek, nem pedig elfojtva, a tudattalanban. Ez nyilván nagyon összetett, a személyiségszerződés egészét érintő folyamat, melynek fejlesztéséhez, gyakorlásához – eredményeink tükrében – a színházi nevelés is hozzájárulhat.)

Fontos kérdés az is, hogy miért nem kaptunk szignifikáns eredményt a konszenzus dimenzióban. Több lehetőség van:

1. Valóban nincs hatással a József és testvérei c. foglalkozás a konszenzusra.
2. Lehetséges, hogy a mérőeszköz, az elmélet vagy esetleg mindkettő módosításra szorul.
3. Ennek a korosztálynak a kognitív, morális, érzelmi és pszichoszociális érettségi szintjén nem mér jól az eszközünk. Vagyis: nincsenek még abban a korban, amikor felfognák és alkalmazni tudják a konszenzus fogalmát. Ennek eldöntése további vizsgálatokra vár.

Összefoglalás

Adataink alapján vizsgálatunk kiinduló célkitűzéseit részben látjuk igazoltnak. Elméleti modellünk első négy eleme bizonyult annyira megalapozottnak, hogy a különbségek mérését biztosan lehetővé tette. Eredményeink tükrében a József és testvérei c. színházi nevelési foglalkozás hatására a gyerekek szabadabbnak érzik a társas teret, ahol szívesebben nyilvánítják ki véleményeiket, (adott esetben negatív) indulataikat is bátrabban kifejezik, ugyanakkor törekednek az egyenrangú kommunikációra.

A konszenzus dimenzió ezen a korcsoporton nem hozta meg a hozzá fűzött reményeket. Lehetséges, hogy idősebb, serdülő korosztály jobban értené ezeket a szituációkat, de előfordulhat, hogy más pszichológiai vizsgálóeljárások vezetnek kimutatható különbségekhez.

Eredményeink alapján mindenképpen érdemesnek látjuk e vizsgálati vonulat további kibontását. Bízunk abban, hogy ez az ismertető ösztönzőként hat, és több ponton is elindul a módszer hatékonyságának szisztematikus, mérésekre alapozott elemzése.

Zárszóként ismét szeretnénk hangsúlyozni a vizsgálat legfontosabb tanulságát. Vizsgálatunk tudományos eszközökkel is kimutatta, amit már régóta sejtene a színházi nevelés szakemberei: a színházi nevelési foglalkozás stabil és erős hatással van a programban részt vevő gyerekekre, ez a változás azonban csak kis léptékű. Ha egy osztálynak lehetősége lenne egy évben több ilyen programon is részt venni, az várhatóan komoly változásokat idézne elő.

Drámapedagógia-történet

Trencsényi László rovata

Janusz Korczak „színháza”

A varsói Öreg Doktor akkor is a XX. századi humanista pedagógia egyik nagy kultúrhőroza lett volna, ha – a méltósággal viselt halálhoz való jogról alkotott nézeteit követve – nem kíséri a treblinkai gázkamrába, vállalva a számára önkéntes halált – a rábízott növendékeket, a varsói zsidó árvaház gyerekeit.

1924-ben elsőként emelt szót a gyerekek jogaiért, szeretetelvű, játékelvű pedagógiája a reformpedagógiák közösségi, humanista rendjében helyezi el őt. Megannyi szimulációs elem jellemezte a közösség életét! A választott gyerekbírótság belső drámái – egyébként hallatlanul érzékeny 1000 pontos, a gyerekek keltette törvénykönyvvel, ahol még 600 pont felett is a bizalmon alapuló megbocsátás, a büntetés elmaradása – persze nem a katarzisé! – volt a ceremónia végén az ítélet! Aztán a levelesláda! Ahová írhattak a gyerekek (mint Abigél korszakában hasonló történelmi időkben Szabó Magda regényében) örömeikről, panaszokról,

életérzéseikről. A közösségi élet szabályait, az ünnepek sajátos rendjét is átszötte ez a szerepjáték (mint jóformán minden ún. „iskolaközársaság” esetében). Hová soroljuk például az ünnepek közt az Üst napját? Amikor – annak emlékére, hogy egyszer a nagyfiúk működő lift nem lévén aznap – nem voltak hajlandók felcipelni a melegvizet az emeletre – azóta e napon mindig gyalog viszik fel a vizet? Vagy a Szutyok napját? Amikor büntetést fizet az, akit mosakodni látnak a többiek? (Korczak orvos volt, nem a higiéniai normák ellen uszított e játékkal.) Mindez olvasható magyarul is a *Hogyan szeressük a gyermeket* című könyvében.

De a dráma mint terápia kifejezett eszközzé vált a vészterhes utolsó hetekben. Korczak már tudta a gettó bedeszkázott falai mögött –, amit a gyerekek még nem: hogy innen nem lesz szabadulás, nem lesz túlélés. A gyerekek „csak” féltek. Felriadtak álmukban igazi vagy álombéli puska lövésekre, utcai halálkiáltásokra. Az élmények feldolgozására – a világhírű lengyel rendezőnek, A. Wajdának a 80-as években készült remekművű „életrajzi” filmje híven a filológiai hitelességhez ezt a mozzanatot örökítette meg – Korczak a színjátékot hívta segítségül.

Rabindranath Tagorenak a haláldémon eljövételéről szóló mesejátékát „tanulták be” a gyerekek, s játszották el a gyertyafényes színpadon. „Hozzá kell szoktatnom őket a megszokhatatlanhoz” – nyilatkozta a Doktor az érdeklődőknek.

„...a halálon, mint egy álmon átesem” – írta ugyanebben az időben Budapesten egy másik halálraítélt, Radnóti Miklós – az „erőltetett menetbe” indulása előtt.

„ARC Magazin”

Wenczel Imre

Csoport: 9-10. évfolyamos, a drámajátékban kevésbé jártas tanulók.

Tér: Tanterem, félretolt padokkal.

Idő: Két tanóra együtt.

Cél: Annak felderítése a játsszókkal együtt, hogy milyen emberi motivációk és/vagy kényszerhelyzetek vezérelhetik a média által felkarolt, látszólag gyors karriert befutó fiatal „sztárokat”, illetve hogyan működik a bulvármédia gépezete.

Tanulási terület: Gyors karrier lehetőségei a média segítségével; egy bulvárlap és egy középiskolás lány „együtműködésének” esettanulmánya.

Fókusz: Milyen következményekkel számolhat egy gyors karriert befutó „fotómodell” – esetünkben egy tájékozatlan diáklány –, ha a médiasztárrá válás reményében szerződést ír alá egy bulvárlappal? (A szerződés szerint a magazin kizárólagos jogosultságot kap a lány fotóinak és élettörténetének publikálására, és átszervezheti az életét is.)

Eszközök, kellékek a drámaórához: Papírok, írásra alkalmas eszközök a játsszóknak. Egy bankkártya(-utánzat), egy autókulcs (utánzat).

(Esetleg számítógép, melynek képernyőjén megjelentethetők előre elkészített feliratok, képek, ha falra tudjuk vetíteni az előre elkészített képeket, akkor projektor. Ha számítógép nem áll rendelkezésre, akkor a megfelelő oldalakat, képeket nyomtatott formában hozhatjuk az órára.)

Elkészítendő anyagok, mellékletek:

- Fotósorozat emberekről (arcok és egész alakos képek letölthetők az Internetről) – ezek „a magazin által készített képek”; az ARC című bulvárlap egy példányának képe vagy csak a címlapja.

Választhatjuk azt a megoldást, hogy csak a címlap néhány részletét készítjük el, a többit „átvesszük” egy valódi bulvárlapból. (Szkeneljük egy valódi bulvárlap nyitólapját, majd képszerkesztő programmal „átírjuk” a címét. Szükség szerint egyéb átalakításokat is végezhetünk rajta, esetleg több oldalt is másolhatunk.) Ezek a képek hatásosak lehetnek, de nem nélkülözhetetlenek a drámaórához.

- Szerződések az Arc Magazin és a fotóalany közötti együtműködéshez.